

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

TRST - 20. junija 1980
Leto XXXII. - Štev. 11
Petnajstdnevnik - Quindicinale
Abbon. postale - Gruppo II/70
200 lir

Obračun letošnjih upravnih volitev v naši deželi

OBDRŽALI SMO TRDNJAVE SOŽITJA

Na narodnostno mešanem in slovenskem področju v treh obmejnih pokrajinah viden uspeh naprednih sil in predvsem KPI - Tržaško mesto izjema z uspehom Liste za Trst - Komunisti druga politična sila tržaške pokrajine - Slovenci izvoljeni na listah KPI v Benečiji, na Goriškem in Tržaškem

Potreben nam je tudi pregled izida na krajevni ravni. Očitno ne številčnega, saj si lahko vsakdo sam naredi potrebne primerjave na osnovi objavljenih podatkov.

KPI v naši deželi in še posebej v Trstu, Gorici in videmski pokrajini si je postavila osnovne politične cilje: obnoviti zaupanje v napredne krajevne uprave, okrepiti moč levice na pokrajinskih volitvah v Trstu, prevzeti nove občine v Beneški Sloveniji, potrditi slovensko zastopstvo, ki je — slej ko prej — častna dolžnost komunistov.

Kakor smo v našem zadnjem predvolilnem pozivu šli od primera do primera, bomo tudi sedaj navedli najpomembnejše točke.

MILJE. To občino smo postavili skoraj v vrh naših skrbi. Povedali smo tudi zakaj: ker se je vanjo zagibal val šovinistične reakcije, ker je bila napredna uprava trn v peti. To pa zato, ker so Milje občina s pretežno italijanskim prebivalstvom, kjer je slovenska manjšina povsem enakopravna in deležna potrebne skrbi. Lahko poudarimo, da smo napad odbili in da je tudi tokrat edino možna zgolj napredna koalicija s socialističnimi tovariši. Lista Frausin je med svojimi kandidati izvolila v občinski svet kar tri Slovence.

DOLINA. Tudi dolinsko občino bo še naprej upravljala levičarska koalicija med KPI in PSI. Komunisti kljub izgubi enega svetovalca ohranjamo v občinskem svetu absolutno večino in bi lahko upravljali sami. Na to pa ne mislimo, kot nismo nikoli mislili. Zato ponavljamo stališče dolinskega partijskega kongresa, da bomo nadaljevali tesno tovariško sodelovanje s socialisti, kakor tudi, da vabimo h kon-

struktivnemu sodelovanju z občinsko upravo tudi Slovensko skupnost.

ZGONIK, REPENTABOR. Napredni listi, ki sta odraz sodelovanja KPI, PSI in neodvisnih sta spet osvojili absolutno večino in bosta še dalje upravljali občini. SSK pa si je zagotovila drugo mesto in s tem manjšinsko zastopstvo. prepričani smo, da bo med domačimi političnimi silami možen konstruktiven dialog.

NABREŽINA. Poudariti velja, da se je ofenziva Liste za Trst (preko krajevne podružnice) in Tombesijev KD izjalovila. Komunisti smo ohranili svoje zastopstvo, socialisti tudi, SSK pa je povečala svoje predstavništvo za enega svetovalca in jih ima sedaj tri. Politične razmere se torej v primerjavi s prejšnjo mandatno dobo niso spremenile, odkar je občino upravljala koalicija KPI-PSI in jo je skupina SSK podpisala od zunaj. Odprto je torej samo vprašanje, ali bo SSK sprejela vabilo, naj vstopi v koalicijo in občinski odbor. Ponudba ni nova, saj smo jo večkrat ponovili tudi v prejšnji mandatni dobi.

DOBERDOB, SOVODNJE bosta še naprej upravljali napredni listi, SSK pa bo predstavljala manjšino. Obratno pa je v ŠTEVERJANU, kjer je SSK ohranila svojo tradicionalno postojanko, napredna lista pa manjšino.

KRMIN. Tu je po volitvah nastala »pat« pozicija, ko razpolaga KD s polovico svetovalcev, levica pa s polovico. Odločitev edinega zastopnika SSK, ki je bil izvoljen na listi krščanske demokracije, a nastopa samostojno, bo torej odločilnega

pomena na možnost obnove napredne občinske uprave. Sodeč po izjavi, da bo SSK sodelovala samo s strankami, ki se bodo zavemale za globalno zaščito Slovencev mislimo, da bi njen sklep ne smel biti tako težko opredeljev. Bomo pa videli.

GORIŠKA OBČINA. Tu smo komunisti v bistvu ohranili svojo moč. Slovence bo v občinskem svetu v skupini KPI še naprej zastopal Ace Mermolja, poudariti pa velja tudi, da je bilo veliko slovenskih komunistov izvoljenih tudi v krajevne sosvete.

BENEČIJA. Tu so razmere bolj zapletene. Vsekakor velja poudariti, da smo komunisti sodelovali v skupnih demokratičnih listah, ki so tekmovali z demokristjani. Ti so tradicionalno imeli v Benečiji domala absolutno oblast. Že na zadnjih občinskih volitvah leta 1975 je demokratičnim koalicijam »obnove« uspelo iztrgati KD in zmernim silam občini Sovodnje in Grmek. Sovodnje je tokrat spet zavzela KD, demokratične koalicije pa so ohranile večino v občini GRMEK. Pomembno je, da je napredna lista osvojila ŠPETER.

Nad Tersko dolino bo napredna lista upravljala občino TIPANA, medtem ko se za las to ni zgodilo v občini BRDO. Napredna lista je vsekakor ponovno osvojila občino REZIJO. Enako bo napredna občinska uprava v občini FOJDA, kjer prav tako živi lepo število Slovencev.

TRŽAŠKA POKRAJINA. Tu se je, žal, povrnilo na slabše. Tudi zaradi neobičajno kompaktnega priliva ra-

(Nadaljevanje na 3. strani)

KPI prva stranka velikih italijanskih mest

Okrepitev vseh levičarskih uprav

Propadla protiofenziva KD in zmernih sil - Politika KPI za široke koalicije demokratične solidarnosti

Volilni izidi po Italiji in pri nas so vsem znani, zato jih s tako zamudo ne bomo številčno analizirali. Lahko zabeležimo le osnovne politične in družbene pojave, na katere moramo biti pozorni po zadnjih upravnih volitvah. Osnovni politični pojav je neuspeh demokratične protiofenzive na krajevne uprave, ki jih je (tudi nepričakovano) v zaletu zavzela leviča pred petimi leti — Rim, Neapelj, Milan, Genova, Firenze, Taranto, Turin, Cagliari in druga velika italijanska mesta, kjer danes živi 60% celotnega italijanskega prebivalstva. Donat Cattin je govoril o nujnosti «vala zdrave reakcije» proti naprednim upravam... Temeljne politične težnje, ki so dajale leviči dolžnost in pravico vladati, so se torej ohranile tudi glede na 15. junij 1975, datum, ki je mnogim opazovalcem postal pravi mit, da so o njem pisali cele knjige (glej, na primer Peter Nichols). Da je izid tokrat v manjši meri — sad «zaleta» in naraščajočega vala zaupanja, nasprotno, predvsem rezultat preverjanja in objektivnih ocen, nihče ne osporava. Kvečjemu se je nekaj premaknilo tudi v odnosih na leviči. Nihajoči val volilcev, ki je leta 1975 množično podprl levičo, marsikdaj samo zato, da bi kaznoval vladajočo stranko, se je v teh zadnjih petih letih odmaknil, prešel na radikalni breg in se sedaj polagoma vrača na levo, predvsem k socialistom. To je najbrž tudi razlog uspeha PSI, ki je analitično zelo zanimiv. Naj Craxi trdi, da so volilci podprli sedanjo vladno, številke nasprotno dokazujejo,

da je PSI pridobila glasove povsod tam, kjer je vladala v levičarskih in naprednih demokratičnih koalicijah. Tam pa, kjer je sodelovala s KD in drugimi zmernimi silami, tega uspeha ni imela in se mu sploh ni niti približala.

Uspeh naše partije pa je v tem, da je po upadanju glasov v letih 1978 in 1979 (upravne in nato politične-evropske volitve) in izkušnjah sodelovanja v koaliciji narodne enotnosti, ponovno pridobila svojo bazo na osnovi zaupanja v prakso upravljanja na krajevni in deželni ravni. To, da je KPI lahko dosegla tak uspeh kljub srditemu napadu domala vseh tekmecev, v ozračju hladne vojne in mednarodne napetosti, je torej razlog razočaranja med demokristjani in njihovimi zavezniki. Ni naključje, da so se spori takoj pojavili v strankah, ki sestavljajo vladno koalicijo. Torej prav v tisti, ki naj bi bile deležne večjega zaupanja volilcev, če naj verjamejo prvim izjavam političnih voditeljev teh strank. Parlament mora še razčistiti vprašanje afere Cossiga - Donat Cattin, vlada pa se mora soočiti z gospodarsko krizo, ki vodi naravnost v razvrednotenje lire. Niso lahki časi in KPI ponavlja, pa čeprav bi nalezela na vrhu tudi na gluha ušesa, da je prej ko slej potrebna koalicija demokratičnih strank in vlada narodne enotnosti s sodelovanjem obeh delavskih strank. Kajti samo skupni napor ob enakopravnosti političnih komponent lahko omogočijo resnejše

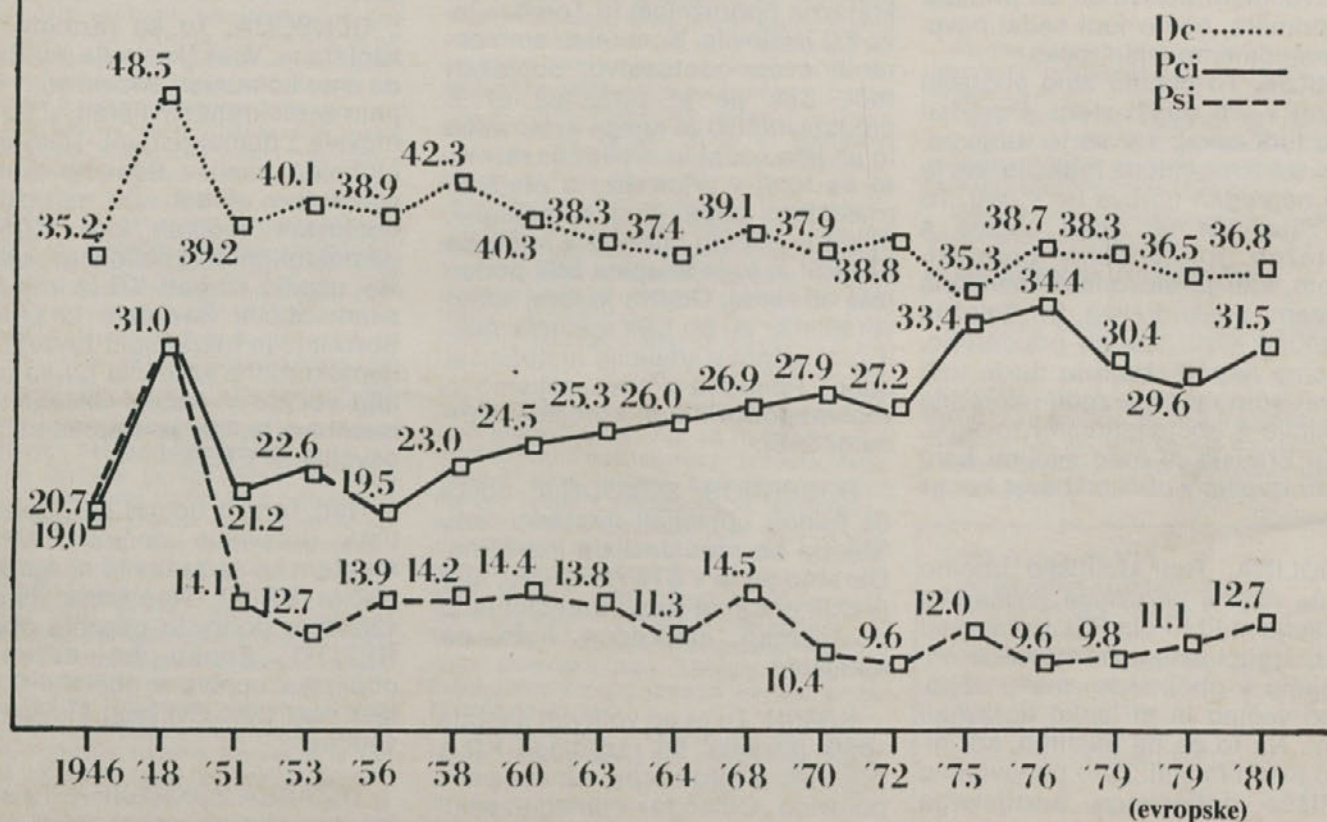
reševanje težkih problemov italijanske družbe.

Na politični ravni je vsekakor pomembno, v kolikšni meri bo mogoče ohraniti napredna zavezništva, nastala v treh deželah - Laciju, Piemontu in Liguriji. Tu razpolaga leviča (KPI in PSI) s polovico glasov. Možno so napredne koalicije s sodelovanjem socialdemokratov in republikancev, prav tako pa je možna petstrankarska formula, ki so jo socialisti že svoj čas zavrnili za rimsko vladno. Zadržanje PSDI in PRI bo v tem smislu velikega pomena, čeprav se ti stranki dobro zavedata, da sta bili v teh treh deželah nagrajeni tudi zato, ker se nista vdinjali demokristjanom in sta sodelovali z nami, točneje, levičo.

Seveda nas izidi upravnih volitev 8. in 9. junija letos silijo tudi k razmišljanju o drugih pojavih. V mislih imamo predvsem velik odstotek ljudi, ki se sploh ni podal na volišče, katerim gre dodati še tiste, ki so na voliščih oddali belo glasovnico ali jo razveljavili. Skupno jih je 17%. Radikalci, ki bi radi jahali vsakega konja, trdijo, da predstavlja ta nedemokratični izid njihovo politično zmago in da je teh 17% «tretja stranka» v državi, stranka nazaupanja.

Najbrž bo tudi res, kar pravijo radikalci, čeprav nam podrobnejša analiza dokazuje, da je večina radikalnih volilcev «skriva» (čeprav s premeteno propagandistično režijo) oddala svoj glas socialistom. Je pa tudi res, da so radikalni voditelji javno sejali nezaupanje in klicali svoje somišljenike, naj

(Nadaljevanje na 5. strani)

Volilni rezultati treh najpomembnejših strank v Italiji od leta 1946 do leta 1980. Na Tržaškem so bile prve upravne volitve šele leta 1949 in takratni izidi niso vključeni v gornji razpredelnici

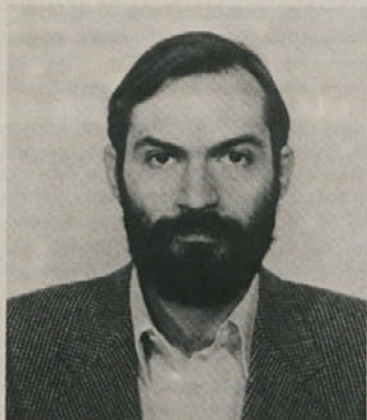
Komunisti v tržaškem pokrajinskem svetu

EZIO MARTONE
v volilnem okrožju Dolina je prejel
48,687% glasov

GASTONE MILLO
v volilnem okrožju Milje je prejel
47,135% glasov

MAURIZIO PESSATO
v volilnem okrožju Trst XVII je pre-
jel 33,699% glasov

SONJA SIRK
v volilnem okrožju Trst XVI (Bar-
kovijske, Kontovel, Prosek, Križ) je
prejela 33,318% glasov

STELIO SPADARO
v volilnem okrožju Devin-Nabre-
žina je prejel 32,518% glasov

DOLFI WILHELM (GUGLIELMI)
v volilnem okrožju Trst XVII
(Opčine in druga vasi vzhodnega
Krasa) je prejel 30,574% glasov

PERLA LUSA
v volilnem okrožju Trst VII je preje-
la 30,214% glasov

Obdržali smo trdnjave sožitja

(Nadaljevanje s 1. strani)

dikalnih glasov je Lista za Trst pre-
jela kar 11 od skupnih 30 svetoval-
cev in s tem relativno (ne pa abso-
lutne večine). Povedati pa velja, da
je napredna uprava zadnjih 3 let
slonela na večini KPI-PSI-SSk-PSDI
in z občasno podporo nekaterih po-
sameznih svetovalcev. Tokrat se je
ponovno izkazalo, da Lista za Trst s
svojo demagogijo še vedno
privlačuje tržaške volilce. S tem je
nastala nevarnost zmerne bloka
med KD in LpT, tako na občini kot
na pokrajini. Komunisti, ki smo
prav zaradi trdne opozicije proti Li-
sti za Trst ohranili in utrdili svoje
glasove, bomo storili vse, kar je v
naši moči, da se ta «blok» med KD
in LpT prepreči. Tudi zato, ker bi s
tem bila storjena težko popravljiva
škoda odnosom med tuživečima
narodoma in državnima skupnosti-
ma. Slovenci pa sloh si nimamo kaj
dobrega pričakovati od objema
med Tombesijevo KD in Cecovinije-
vo Listo.

KPI ponalja, da je mogoče ustva-
riti v Trstu uprave demokratične so-
lidarnosti, ki bi slonele na podob-
nih programskih smernicah, sožitju
in sodelovanju. Pogoji za to pa je
zrušenje občinske uprave odv. Ce-
covinija ob skorajšnjem
proračunskem glasovanju in pa
opustitev protikomunistične diskri-
minacije, ki je prva značilnost poli-
tike KD. V nasprotnem primeru bo-
mo komunisti ostali v opoziciji (in
upamo, da ne bomo sami, saj bosta
opozicijo tvorili vsaj še PSI in SSK)
ter iz opozicije zbirali družbene in
kulturne sile za preobrat, ki je Trstu
življsko potreben.

VIDEMSKA POKRAJINA. Naj, na
koncu, omenimo samo to, da smo
komunisti tudi tokrat zagotovili Slo-
vencu prof. Petričiču prisotnost v
pokrajinskem svetu, pa čeprav mu
tokrat volilna sreča ni bila naklonje-
na. KPI se lahko upravičeno pohva-
li, da je edina stranka, ki ima slo-
venske predstavnike v svetih vseh
treh pokrajin, kjer živijo Slovenci.
PSI ima slovenskega zastopnika v
goriškem pokrajinskem svetu, SSK
pa v Trstu in Gorici. KPI ima danda-
nes v obmejnem pasu 5 slovenskih
pokrajinskih svetovalcev (Sonja
Sirk in Dolfi Wilhelm v Trstu, dr. Bo-
rut Spacal in prof. Ivan Bratina v
Gorici, prof. Pavel Petričič v
Vidmu), PSI enega, SSK dva.
Številke same govorijo...

St.S.

O volilnih izidih v občini Devin-Nabrežina

«Z veseljem ugotavljamo, da so naši občani porazili demokristjane in melonarske listarje»

Za nami so občinske in pokrajinske volitve. Zaključilo se je petletno obdobje levičarske manjšinske uprave. O tem smo med volilno bitko obširno seznanjali naše občane. Povedali smo, s kakšnimi težavami smo upravljali ter kolikšne uspehe smo dosegli. Obenem smo se predstavili volilcem s programom za dobo občinski mandat, ki se pravkar pričinja.

Če se ozremo na predvolilno bitko in na izid volitev v devinsko-nabrežinski občini, z lahkoto pridemo do nekaterih zelo važnih ugotovitev. Naši nasprotniki so se z vsem besom zagnali v boj z namenom, da bi porazili predvsem komuniste in se polastili naše občinske uprave. Zelo strupeno gonjo proti nam je vodila zlasti novo nastala Lista za Devin Nabrežino, ki si je postavila za cilj razbiti je »rdečega obroča« občinskih uprav, ki obkrožajo tržaško mesto. Prav tako besna je bila Krščanska demokracija, ki je postavila za nosilca liste desničarskega poslanca Tombesija, kateri je oznanjal našim občanom, da bo postal njihov novi župan.

Ti sovražniki, ki so kovali temne načrte za našo občino, niso štedili z najrazličnejšimi sredstvi. Poleg tiska in privatnih televizijskih oddaj so se posluževali tudi drugih pobud (razdeljevali so plastične otroške hranilnike v obliki »melona in helebarde«, organizirali so sprejeme, kjer je bila na razpolago »polenta in sardoni«, itd.). Vse to so delali v prepričanju, da jim bodo volilci nasledili in jim pripomogli do velike zmage.

Danes, ko imamo pred seboj volilne izide, z veseljem ugotavljamo, da so naši občani s svojim glasom porazili tukajšnje demokristjane in »melonarske listarje«. Krščanska demokracija je izgubila dva svoja svetovalca! Lista za Devin Nabrežino, ki je pričakovala veliko zmago, pa je izvolila samo dva svoja predstavnika v novi občinski svet!

Komunisti v naši občini, ki smo bili tarča največjih volilnih napadov, smo kljub vsemu ohranili vseh sedem svetovalcev in ostali najmočnejša stranka v občini, za kar se zahvaljujemo našim volilcem. Prav tako so ohranili svoja dva svetovalca tovariši socialisti.

Slovenska skupnost, ki je do sedaj posredno podpirala levičarsko upravo, je pridobila tretjega svetovalca. Upravičeno torej lahko trdimo, da je ljudstvo izkazalo zaupanje v dosežanje upravo.

Kljub splošnim uspehom, ki smo jih kot komunisti in upravitelji dosegli, opažam v nekaterih krajih naše občine rahlo nazadovanje, kar nas zaskrblja in nam narekuje, da odkrijemo vzroke in odpravimo morebitne naše pomanjljivosti.

Po tem kratkem povolilnem premoru, ki smo ga izkoristili za premislek in načrtovanje upravljanja občine, se pripravljamo na srečanja s tovariši socialisti in s predstavniki Slovenske skupnosti, s katerimi bomo skušali sestaviti močno napredno občinsko upravo, ki naj bi slonela na večini dvanajstih od dvajsetih svetovalcev. Če upoštevamo volilne izide in voljo, ki so jo naši volilci izrazili, lahko trdimo, da so ugodne perspektive za sestavo take uprave. Z naše strani se bomo potrudili za ugoditev ljudske volje, to je za sestavo uprave, ki naj nadaljuje boj v korist vseh delovnih in poštenih občanov, za prijateljsko sožitje med tukajšnjimi Slovenci in Italijani in za pridobitev zaščitnega zakona naši narodnostni skupnosti.

Albin Škerk

Novoizvoljeni svetovalci KPI v devinsko-nabrežinski občinski svet: Škerk Albin (275 preferenčnih glasov); Depangher Giorgio (205); Fonda Pavel (74); Veggian Giorgio (60); Vocci Marino (neod. 55); Terčon Majda (53); Širca Ivo (46).

Iz govora tovariša Edvina Švaba na festivalu 'Dela in Unità v Dolini'

«2151 občanov je izbralo pot dosledne borbe in dela v interesu delavskega razreda»

2151 glasov na skupnih 4256 veljavnih glasov za očitne volitve je dober rezultat, ki ohranja moč demokratične in antifašistične trdnjave občine Dolina.

2151 je 50,5 odstotkov občanov — volivcev in lahko smo ponosni na dejstvo, da smo izbrali pot aktivne vloge v naši skupnosti.

Te dvojne volitve, za občino in za pokrajino, so nam dokazale, da smo kljub poznani in priznani naprednosti vendarle ranljivi in na prepihu, kar lahko ugotovimo ob različnih izidih za občino in pokrajino. Za pokrajino sta KPI in PSI, ki tvorita zavezništvo pri upravljanju občine, prejeli 163 glasov manj kot za občinske volitve. Vprašati se moramo zakaj take velike razlike, ki so lahko nevarne? Vsi vemo, da volilni shodi že leta ne pritegujejo množic. Tisk in privatne televizije so v sovražnih rokah. Občani, ki smo zaupali svoj glas partiji, se moramo tega zavedati. Mi, posebej nas 2151, moramo prepričati, da postanejo naši občani volilni stroj, ki se ga spretno poslužujejo Slovencem nenaklonjene stranke preko televizije in tiska samo ob volitvah.

Stranke KD, PSDI, PRI in PLI, ki ne priznavajo Slovencev pravic, so zbrale po naših vaseh preveč glasov, če tem glasovom prištejemo še neveljavne (118) in bele (184) glasovnice imamo na posameznih voliščih

naslednje rezultate: Dolina 184 - to je vsak 5. volivec, Boljunec 162, vsak 5. volivec, Boršt 65, vsak 7. volivec, Ricmanje 108, vsak 4. volivec, Pesek 41, vsak 4. volivec, Mačkolje 82, vsak 6. volivec, Domjo 595, vsak 3. volivec.

Kljub tem ugotovitvam je naš rezultat dober in še naprej zagotavlja napredno upravo. Ni pa odveč, da postavimo nekaj strnjjenih ugotovitev o katerih se moramo pogovarjati in razmišljati.

Izvoljeni tovarišici in tovariši: Edvin Švab - 587 preferenčnih glasov, Germano Švara - 306, Boris Mihalič - 153, Dario Kraljič - 119, Silvana Mondo - 111, Rafael Tul - 97, Stojan Sancin - 84, Emilio Mattiotti - 61, Robert Ota - 51, Silvana Petaros - 44, prvi neizvoljen Angel Slavec.

Pozdravljamo številčno napredovanje socialistov, vendar ne na naš račun; leve koalicije z močnim predstavnštvom partije utrjujejo celotno levico, PSI in, v našem primeru, levo strujo KD, partija si mora pri nas pridobiti večjo varnostno razdaljo.

Predstavljajmo si, da zdrknemo na 9 svetovalcev. S strankami KD, SSK, PSI in PSDI

se nam lahko zgodi, da bi imeli v napredni dolinski občini sredinsko upravo kot so jo imeli pred leti v Nabrežini in Trstu. Ustvariti večjo varnostno razdaljo pomeni, da si moramo do prihodnjih volitev ponovno pridobiti 12. svetovalca.

Delovanje uprave in tovarišev je bila v pretekli dobi intenzivna in brez oddiha. Naš ugled je narastel in tu in v Sloveniji. Zato nas je marsikateri naš prijatelj te dni vprašal, kaj se je pri nas zgodilo, da smo izvolili 1 svetovalca manj. V teh petih letih hudih administrativnih težav s proračuni, z osebjem, smo z načrtnim planiranjem uresničili in zastavili toliko dela, da bi lahko naslednjih pet let počivali in samo uresničevali zastavljeno delo.

Toda nekje smo vendarle grešili, da smo prejeli 1 manj, namesto 1 več kot bi bilo logično. Vprašujem se, ali je resen in pošten tisti upravitelj, ki ne obljublja občanom stvari, ki jih ni v stanju uresničiti, ne zaradi svoje volje, ampak zaradi razmer, v katerih dela. Mogoče smo se preveč zarili v delo in reševali stotine problemov skupnosti v prepričanju, da velika večina naše skupnosti to odobrava, bere in ve, kaj delamo. Ali so naši tovariši in volilci imeli dovolj informacij, ko bi morali aktivno, borbeno, prepričano braniti svoje članstvo v partiji in svoj glas, ki so ga zaupali partiji? To obrambo lahko razvijamo samo z delom, s kritiko in avtokritiko, s predlogi, s popravljanjem storjenih napak. Toda mislim, da ni vseeno, kje in kdaj to delamo.

Zaključujem z občutki ponosa, da je 2151 občanov izbralo pot dosledne borbe in dela v interesu delavskega razreda, za ohranitev, razvoj in enakopravnost Slovencev, za prijateljstvo in sodelovanje med Italijo in Jugoslavijo in vseh narodov sveta, za korektno in smotno upravljanje javnih zadev, brez diskriminacij do kogarkoli. Zadovoljni smo z rezultatom, ki ga bomo branili z našo aktivno borbo za mir, svobodo, enakopravnost, za socializem.

GLAS ZA KPI

Pokrajinske volitve na Tržaškem
Primerjave z volitvami leta 1979

Volilno okrožje	1979	1980
TRST I (stara mesto in center)	12,532%	13,450%
TRST II (Terezijanski del mesta)	14,079%	15,101%
TRST III (Kolonja - Škorklja)	12,419%	13,039%
TRST IV (Ul. Battisti - Bošket)	12,265%	13,157%
TRST V (Ul. Carducci - Coroneo)	16,409%	16,867%
TRST VI (Stara mitnica)	19,255%	20,223%
TRST VII (Mitnica - Pončana - Sv. Jakob)	28,537%	30,124%
TRST VIII (Sv. Vid)	13,026%	13,665%
TRST IX (Sv. Vid - Sv. Andrej)	12,056%	12,620%
TRST X (Sv. Vid - Sv. Jakob)	18,420%	19,064%
TRST XI (Pončana)	18,520%	18,295%
TRST XII (Čarbola — Ul. Costalunga)	20,217%	20,668%
TRST XIII (Škedenj)	29,644%	30,124%
TRST XIV (Ul. Valmaura - Flavia)	24,760%	25,217%
TRST XV (Ul. Campanelle)	27,570%	27,647%
TRST XVI (Rocol - Katinara)	22,920%	23,124%
TRST XVII (Kolonkovec - Sv. Jakob)	33,420%	33,699%
TRST XVIII (Nova mitnica)	19,446%	20,077%
TRST XIX (Ul. D'Annunzio in Montebello)	16,298%	16,828%
TRST XX (Kjadin - Sv. Alojz)	14,100%	14,423%
TRST XXI (Kjadin - Rocol)	19,102%	20,097%
TRST XXII (Sv. Ivan)	24,517%	25,125%
TRST XXIII (Vrdela - Školjet)	20,171%	21,227%
TRST XXIV (Rojan)	20,360%	20,367%
TRST XXV (Greta)	18,200%	18,389%
TRST XXVI (Barkovlje - Prosek - Kontovel - Križ)	34,070%	33,318%
TRST XXVII (Opčine in vzhodni Kras)	31,148%	30,574%
DEVIN-NABREŽINA / ZGONIK - REPENTABOR	33,465%	32,518%
MILJE	43,263%	47,135%
DOLINA	49,440%	48,687%

beneškim Slovincem svojega predstavnika. Tudi tokrat so glasovali zanj. Zaradi zapletene volilnega mehanizma je bil Petričič tokrat prvi med neizvoljenimi. Furlanske tovariše smo zato prosili še za novo žrtev. Iz videmskega pokrajinskega sveta je odstopil tovariš Maniaco in s tem prepustil svoje mesto Slovincu. To je, vidite, tista «fratelanca», o kateri pišete z gnusom in prezirom.

V Benečiji komunisti sodelujemo v gibanju osveščanja našega ljudstva. Z zavezniki osvajamo nove občinske uprave, ustvarjamo pogoje za postopen razvoj naše manjšinske skupnosti.

Orjemo ledino skupaj s socialisti, naprednimi katoličani, duhovniki, emigranti... Poleg tega dobro vemo, da bomo še naprej sami orali, dokler ne bodo pogoji dovolj ugodni. Tedaj bo na našega prepotenega in utrujenega vola sedla mušica in zavpila svoj «Orjemo, orjemo». Tudi tako je prav, saj se ne pritožujemo, niti ne hvalimo preveč. Vsak po svoje, pač.

Prav zato pozivamo bralce Katoliškega glasa, naj za sedaj molijo, molijo, da bo nekega dne tega gospoda srečala pamet. Mi pa, ki ne molimo, odgovarjamo z znanim arabskim pregovorom: «Psi lajajo, karavana gre naprej».

Okrepitev vseh levičarskih uprav

(Nadaljevanje s 2. strani)

se ne udeležijo volitev. Utemeljen je sum, da so Pannella in njegovi upali, da jim bo uspelo prikazati odmik od demokratične soudeležbe kot dokaz ljudske podpore njihovim parolam. Obenem pa so zajahali, že spet, nevarnega konja «treje republike», kvalunkvističnega vala, ki se odmika od aktivne politike in sili v ospredje izbrance, od ljudstva in boga poklicane voditelje, ki naj namesto njih odločajo. Med temi pa je lahko Pannella, vendar takoj se nam ob tem vsiljuje tudi obraz fašističnega kolovodje Almiranteja. Ne zaradi vzporedjanja osebnosti, ki sta si v marsičem podobni (čeprav utegne biti Pannella nevarnejši, že zato, ker se spretno skriva za ultra levičarskimi parolami in s temi prikriva skrajno reakcionarno vsebino svoje politike), pač pa zato, ker je to v tem desetletju nova strategija odmikanja ljudi od politike, aktivne soudeležbe v bojih. Teroristi skušajo prisiliti ljudi, naj se zaprejo za domača vrata zaradi strahu, radikalni voditelji pa skušajo širiti vrzel, ki je nastala med demokratičnim bojem in pičlim rezultatom tega boja.

V prihodnjih mesecih bomo zato morali razmišljati o teh problemih, brez samozavoljstva zaradi uspešno odbite reakcionarne ofenzive. Morali bomo proučiti razloge, zaradi katerih se je del prebivalstva umaknil iz aktivne politike in prepustil odločanje drugim. Rasmisliti bomo morali koliko je med temi mladih ljudi, ki so prvič glasovali in so z razveljavljanjem glasovnic hoteli izkričati svoj obup, svojo apatijo spriči dramatičnosti problemov sveta, ki jih obkroža in jim ne nudi trdnih temeljev vere in zaupanja. Prav je tudi, da preverimo, če so tudi med našimi tradicionalnimi volilci (in gotovo jih je tudi takih) ljudje, ki ne odobravajo ali ne razumejo politike KPI od 1976 dalje, se morda ne strinjajo z njeno mednarodno politiko, odklanjajo pojem zgodovinskega kompromisa s socialističnimi in katoliškimi množicami. Ne smemo zapirati oči pred vsem tem, pač pa moramo upreti vse svoje sile, da pridejo morebitna nerazumevanja na dan, da jih v razpravi razčistimo in s tem vrnemo partiji moč, ki ji je potrebna v njenem nadaljnjem boju.

Stojan Spetič

Sami si žagamo vejo

Za vse, ki tega ne vedo, naj povemo, da je Kazimir Humar duhovnik, ki ureja goriški tednik «Katoliški glas», prejšnji teden zapisal komentar o izidih upravnih in pokrajinskih volitev v obmejnih krajih. Iz tega komentarja bomo citirali sledeče: «Na pokrajinskih volitvah na Tržaškem (...) sta bila od kandidatov Slovencev izvoljena samo neka Sirk in neki Wilhelm, ki ju pa malokdo pozna. Od Slovencev bo v pokrajinskem svetu v Trstu pravzaprav le Zorko Harej od SSK.

Podobno se je zgodilo demokristjanu Chiabudiniju v Beneški Sloveniji: ni več kandidiral».

Odstavku je gospod Humar dal naslov «Naše huzarstvo», v resnici pa bi se moral glasiti «moje laži». Dolgo je tega, kar smo zapisali, da je gospod skrajno neolikan, kar se ne šika za priletnega človeka v talarju. Izredna finesa sta vsekakor tista «neki Wilhelm» in «neka Sirk», kjer gospod Humar očitno upa, da bo s tema «neki, neka» zmanjšal preprosto dejstvo, da v tržaškem pokrajinskem svetu Slovence ne zastopa «le» (neki) Harej, pač pa tudi dva slovenska komunisti, učiteljica Sonja Sirk in bivši dolgoletni občinski svetovalec Dolfi Wilhelm, katerega vsekakor poznajo Openci in Kraševci, ker je pred dobrim desetletjem uspešno izpeljal akcijo za postavitev dvojezičnih napisov na

trgovine in druge obrate, kar daje kraškemu središču omikano podobo.

Uvodničar v Katoliškem glasu seveda komentira izide in se izzivalno sprašuje: «Kje ste torej slovenski komunisti in socialisti in tudi demokristjani?» Na to sam sebi odgovarja: «Bil ste le huzarji, ki ste se borili za tuje gospodarje».

Ta o tujih gospodarjih je vsekakor stara znanaka, ki jo nekateri samozvančki radi uporabljajo, da bi opravičili svojo politično malenkost. Gospodu Humarju bi — po istem kriteriju — lahko očitali, da služi Cerkvi in torej vsestransko italijanski hijerarhiji, od škofa navzgor.

V resnici je tudi slednje trditev (kje ste...?) oprl le na krhke temelje. Bo že res, da KD ni kandidiral Chiabudinija v Benečiji. Demokristjanov, ki so vsekakor gospodu v črnem talarju desetkrat bližji kot mi, komunisti, ne bomo branili za njihovo početje. Gospod Humar pa očitno ne ve, da je KPI kandidiral v Benečiji dosedanega slovenskega pokrajinskega svetovalec prof. Pavla Petričiča, znane pobudnika in organizatorja slovenskega pouka v Benečiji. Ker pa predstavljamo komunisti v Benečiji manjšino, smo Petričiča kandidirali tudi v Palmanovi. Tudi zadnjič je bilo tako in furlanski tovariši so radi volje glasovali za to, da zagotovijo

Tone Tomšič (9.6.1910 - 21.5.1942)

Za zmeraj med tvorci svobodnega naroda

Dne 9. t.m. je minilo 70 let odkar se je v Trstu rodil slovenski revolucionar - komunist, organizacijski sekretar Komunistične partije Slovenije tovariš Tone Tomšič, eden od organizatorjev boja za osvoboditev slovenskega naroda izpod fašističnega jarma. Žal so ga sredi boja ujeli fašisti in ga dne 21. maja 1942 ustrelili.

Odločili smo se, da se ga ob tej obletnici spomnemo tudi v našem listu in da naše bralce seznanimo s tem, kar je o zadnjih urah njegovega življenja zapisala Alenka Nedog.

Uredništvo

Po smrtni obsodbi so zaprli Tomšiča v samico. Pred vrati celice je odslej dan in noč stražil karabinjer, ki je skozi stalno odprto lino opazoval sleherni njegov gib. Kar je potreboval, je dobival skozi to lino. »Nemogoče je opisati«, se spominja Miha Marinko, »kako mi je bilo težko videti ga, ko je že po obsodbi vse, ki smo na razne načine iskali možnosti, da smo lahko šli mimo njegove celice, pozdravljali z vedrim, spodbujajočim nasmehom, ko da je pred njim še dolgo, lepo življenje. Nobene sence ni bilo v njegovem pogledu«. Kakor na razpravi je tudi zadnje dni življenja v samici kot vzgojitelj prekosil sam sebe. Vsa jetnišnica je živela tiste dni pod vtisom njegovega junaštva in njegove tragedije. Jetnice, ki so imele sobe nad njegovo celico, so mu kljub grožnjam in kaznim vsak večer pele bojevitve pesmi. Tone je bil prisoten v vseh sobah in celicah jetnišnice, o njem je govorila vsa borbena Ljubljana.

Takratna jetnica Dragica Zaletel pripoveduje, da je Tomšič vsak dan, ko so šle jetnice mimo njegove celice na dvorišče, stal pri odprti lini in jim odzdravljali. Nekega dne je iz odprte sobe ena od paznic mimogrede vzela rdeč nagelj iz šopka v vazi. Neopazno ga je potem vrgla Tonetu, ki ga je za čudo ujel in si ga zataknil prav v sredi line. To je bila sicer malenkostna stvar, toda za Toneta zelo simbolična, in stražarji so zaradi nje čisto podivjali. Po vseh celicah so spraševali, kdo je to storil, a niso nič izvedeli. Tudi Luban Jakše se spominja, kako si je prizadeval, da bi se še poslednjič srečal z njim: »Mislim, da je bilo en dan prej, preden so ga ustrelili, ko je paznik odprl našo sobo in zahteval dva jetnika za nošenje hrane. Že nekaj dni sem čakal na to priložnost in se takoj javil.

Tako sem nesel hrano tudi Tonetu. Drugače ga v zaporu nisem videl, ker se je sprehajal v drugi skupini, po obsodbi pa je bil stalno v celici, popolnoma sam. Ko sem mu potisnil hrano, jo je vzel, jaz pa sem ga pozdravil z nesmehom. Gledal me je naravnost v oči, vendar ni pokazal, da me pozna. Vedel je, da bi mi lahko to le škodovalo.

Takšno vzdušje, ki je očitno kazalo, kako vsi jetniki in jetnice čutijo s Tomšičem, ga spoustejo in trepečejo za njegovo usodo, je omeščalo celo nekega italijanskega paznika, da je tiste poslednje dni nekoč zvečer skrivaj popeljal ženo Vido v njegovo celico.

Tam je — pod nadzorstvom paznika — v silni bolečini skušala pregovoriti moža, naj zaužije praške, ki bi po njih obolel, a je to odločno odklonil. Drugič si paznik ni upal več tvegati, pač pa je Vidi obljubil, da ji bo takoj sporočil, ko bo prišel odgovor na prošnjo za pomilostitev, in jo tolažil.

Dne 20. maja 1942 je vrhovno poveljstvo oboroženih sil Slovenija-Dalmacija brzojavno obvestilo poveljstvo XI. armadnega zbora, da »prošnja za pomilostitev Antona Tomšiča ni — ponavljam — ni sprejeta. Zato se mora obsodba brez odlašanja izvršiti takoj«. Ker pa jih je bilo tudi strah, da bo Tomšičeva smrt ljudstvo in še posebej partizane hudo ogorčila, je poveljnik XI. armadnega zbora Mario Robotti še isti dan poslal poveljstvu pešadijske divizije sardinskih grenadirjev in vojaškemu tožilcu prepis brzojavke istega vrhovnega poveljstva o poslednjih varnostnih ukrepih, »ki so potrebni glede na trenutni položaj in na morebitni odpor, ki ga lahko povzroči usmrtnitev. Podobni preprečevalni ukrepi, naj se naredijo za pokop trupla, ki naj bodo takšni, da bodo zagotovili tajnost kraja in preprečili znane spominske manifestacije«. Vojaško vojno sodišče druge armade je 21. maja 1942 ob pol petih zjutraj podpisalo ukaz o izvršitvi obsodbe. Takoj zatem so prišli po Tomšiča v celico ter ga obvestili, da je prošnja za pomilostitev zavrnjena. Hkrati so ugodili prošnji Vido Tomšičeve, ki jo je poslala še 18. maja vojaškemu tožilcu, da bi ji dovolili obiskati na smrt obsojenega moža. Potem je Tone utegnil napisati svojim samo še kratek, nedokončan stavek: »V četrtek 21. maja 1942, Predragi! Izgleda, da bom sedaj le, čez eno uro...«

Pretrsljivo slovo v zaporih opisuje Milka Vrhunčeva, ki je bila zaprta skupaj z Vido Tomšičevo: »Tisto jutro je pretrgal jetnikom spanec hrup motorjev, ki so se ustavili pred sodnijo. Pod nami so zarožljali ključi in vse smo onemele. Po Toneta so prišli! Tedaj so zarožljali tudi ključi naše sobe. Prišli so po Vido, da se poslovijo od moža. Odšla je. Za njo je ostala v celici nema groza, zdelo se mi je, da so se srca in čas ustavili, minila je cela večnost. Potem so na cesti spet zaropotali stroji, v celico pa je stopila Vida. Nikoli še nisem videla takšnega obraza. Bil je bled in kot okamenel, s stisnjenimi ustnicami in z očmi polnimi sovraštva in prevelikega trpljenja. Nato se je utrgalo kot plaz. Jetnišnica je zaječala in vzklopela hkrati. Pesem boja, upo-

ra, sovraštva in ponosa se je širila iz celice v celico«.

Ko so ga vklejenega in obkroženega s fašisti poslednjič vodili po hodnikih, se je iz za celic razlegala pesem Hej Slovani. Pred sprejemno pisarno in vhodnimi vrati je ob zadnjem srečanju s slovenskimi pazniki — dolgoletnimi znanci še dvignil okovane roke v pest in jih pozdravil. Zatem so se vrata jetnišnice in s tem poslednja vrata v življenju za njim za zmeraj zaprla.

Na cesti so zabrnili tovornjaki. Jetniki in jetnice so se povzpeli na okna, da mu še enkrat pomahajo v slovo. Iz oken ženskih sob je zadonela pesem »Oj hišica majhna in temna«. Zamahnil je z okovanimi rokami tudi on, kakor bi se hotel zahvaliti za pesem, s katero so ga poslednjič pozdravili.

Kolona avtomobilov je odbrzela proti Gramozni jami.

Smrtno obsodbo je ob 5.55 zjutraj v Gramozni jami opravil eksekucijski vod VIII. bataljona CC NN M (črni srajc). Suho uradno poročilo komisije o tem se glasi: »Poročamo, da smo se zato, da izvršimo smrtno kazen, ki jo je izreklo vojaško vojno sodišče, odsek v Ljubljani dne 16. maja 1942 nad Antonom Tomšičem, sinom Mihaela in Ivane Tomšič, rojenim v Trstu 9.6.1910, prebivajočim v Ljubljani, odpravili v kraj Cave (Gramozna jama — op. avtor.) in tam v prisotnosti P.M. (vojaškega tožilca — op. avtor.) poročnika CC RR (karabinjerjev — op. avtor.) Agostina Pianta, ki ga je spremljal podpisani zapisnikar, najprej ugotovili obsojenčovo istovetnost in potem, ko je zapisnikar poprej omenjeno obsodbo prebral, poskrbeli, da se je ta izvršila. Zdravnik kapetan Luigi Sabbieti iz drugega medicinskega urada prvega sanitetnega oddelka je ugotovil smrt obsojenega Antona Tomšiča, ki je nastopila ob 5.55.

O tem smo sestavili ta zapisnik, ki so ga prisotni, potem ko so ga prebrali in potrdili, podpisali«.

Tomšičevo truplo so v krsti, zbiti iz surovih desk, ki je iz nje še tekla kri, s tovornjakom odpeljali na pokopališče in ga skrivaj pokopali med talci. Neke ženska, ki se je takrat mudila na pokopališču, je prva položila cvetje na novo gomilo in povedala Tomšičevim svojem, ki so še dopoldne zvedeli za usmrtnitev, kje so ga pokopali.

Od takrat pa vse do osvoboditve so ljudje skrivaj prinašali cvetje na njegov grob, čeprav so fašisti, boječ se ljudskega ogroženja, razširili govorice, da so tedaj in tja pokopali nekoga drugega, in celo v knjigo pokopov so ga vpisali kot neznanca, kot N. N.

V sodnih zaporih zaprti komunisti so še istega dne, 21. maja, po vseh sobah priredili žalne slovesnosti in na njih govorili o Tomšičevem življenju in delu ter počastili njegov spomin z obljubo, da bodo njegovo delo nadaljevali.

Kardelj je v daljšem pismu Titu z dne 22. maja 1942 — verjetno ga je pisal več dni in šele na koncu zapisal dan — zapisal, da »Tomšič, ki je bil obsojen pred tednom dni, še ni bil ustreljen, čeprav je rok vsega 48 ur. Tudi to iz strahu«. A že na koncu pisma je v pripisu sporočil, da so ga usmrtili in navedel podatke o njem, da bi CK KPJ lahko o tem obvestil komuniste, partizane in delovne ljudi Jugoslavije. Tito mu je na to odpisal »Gašperjeva smrt nas je zelo pretresla, ker z njim izgubljamo naša Partija enega izmed svojih najboljših voditeljev«.

Dan po Tomšičevi smrti, dne 22. maja 1942, sta centralni komite KPS in izvršni odbor OF objavila sporočila o smrti organizacijskega sekretarja KPS in enega vodilnih aktivistov Osvobodilne fronte. Centralni komite je v posebnem razglasu poklical vse partijske organizacije, »naj po zgledu Tomšičeve brezmajne vdanosti partiji in osvobodilni stvari, delavskemu razredu in slovenskemu narodu vzgajajo partijsko članstvo, da bo še pogumnejše in s preziranjem smrtni opravljaj-

Giorgio Amendola

Umril je tovariš Giorgio Amendola, eden izmed najbolj vplivnih voditeljev na samem vrhu KPI. Spadal je med tiste, ki so prehodili vse dosedanje etape partije. Bil je med aktivnim protagonistom organiziranega gibanja že ob samem nastanku in kasneje, za časa fašizma, ko je živel in delal kot politični emigrant v Franciji, je bil med prvimi organizatorji protifašističnega in osvobodilnega boja. Po vrnitvi v Italijo pa je bil med vnetimi zagovorniki partije novega tipa in je dal velik doprinos stvari demokracije in preporoda.

«Bil je ustvarjalec, pobudnik koncepcije o novem tipu komunistične partije, take stranke, kakršne nikoli prej ni bilo v Italiji. Bil je strog učitelj tistih, ki so se šolali pri njem a istočasno je bil kot človek dober. Vselej pa je preganjal nedelavnost, birokratizem, konformizem. Zlasti strog je bil do kadrov na jugu države». Tako je o njem zapisal generalni sekretar partije Enrico Berlinguer.

Gian Carlo Pajetta pa je o pokojnem tovarišu med drugim zapisal naslednje: «Bil je vselej odločen zagovornik enotnosti. Enotnost je bila zanj vse. Tudi v občasnih sporih, ki se povsod dogajajo, je vselej in dosledno iskal poravnavo v duhu enotnosti».

Četudi ni izšel iz delavskih vrst — njegov oče je bil namreč eden od vplivnih prvakov liberalne stranke — je vendar že v mladosti spoznal, da je delavski razred poglavitna sila, ki je sposobna rešiti italijanski narod fašistične diktature. In za ta delavski razred se je razdal, ko je živel v politični emigraciji pa tudi v zaporih in konfinaciji.

Po osvoboditvi je Amendola usmeril svoje delovanje h graditvi nove partije kot si jo je zamislil Palmiro Togliatti, partije, ki bo sposobna voditi italijanski delavski razred v boju za družbeno preobrazbo. In tu velja pripomniti, da je vneto zagovarjal najtesnejše sodelovanje s socialisti.

Titova misel

Komunistično gibanje in različne poti boja za socializem

Ko govorimo o miru, je treba poudariti, da je ravno vmešavanje v notranje zadeve drugih ogrožalo mir in vedno povzročalo konflikte med državami v Evropi in povsod na svetu. Zato smo se upirali in se bomo še nadalje zoperstavljali vsem oblikam vmešavanja v notranje zadeve drugih dežel. Vsako vmešavanje od zunaj, v kakršnikoli obliki, neposredno škoduje miru, varnosti in sodelovanju med narodi v Evropi in na svetu sploh.

V zadnjem času pa je spet slišati razne teorije, ki propagirajo — odkrito ali prikrito — politiko interesnih sfer ter odrekajo narodu pravico do neodvisnosti in samostojnega razvoja. To je v nasprotju s helsinškimi sklepi in ustanovno listino ZN in je naletelo na odpor in obsodbo ne samo pri komunistih, ampak tudi drugih naprednih silah ter najširši javnosti.

Nenehno širjenje fronte boja za napredek kot vsakdanje potrebe vseh narodov postavlja v ospredje veliko odgovornost vseh naprednih in demokratičnih sil. Od njih pričakujemo, da bodo delovale v skladu s sodobnimi možnostmi uresničevanja širših demokratičnih in socialističnih preobrazb in ustvarjanja enakopravnih mednarodnih odnosov.

V komunističnem gibanju se zdaj čedalje bolj uveljavljajo različne poti boja za socializem in nove oblike sodelovanja revolucionarnih in najširših demokratičnih sil, sloneče na načelih neodvisnosti, enakopravnosti, samostojnosti in nevmešavanja. Pri tem prihaja posebej do izraza odgovornost vsakega revolucionarnega gibanja pred svojim delavskim razredom in ljudstvom. To je že okrepilo vrsto komunističnih in delavskih partij, povečal se je njihov politični vpliv v nacionalnem obsegu, kar pozitivno vpliva tudi na splošne politične razmere v Evropi.

Zveza komunistov Jugoslavije se bo tudi v prihodnje zavzemala za uveljavitev teh načel, izhajajoč iz tega, da je sodelovanje med vsemi naprednimi in demokratičnimi silami na takšni podlagi v prid nadaljnjemu uspešnemu razvoju socializma kot svetovnega procesa. K temu lahko zlasti prispeva svobodna in enakopravna izmenjava mnenj z namenom, da bi realno spoznavali in umevali mednarodne odnose in aktualne probleme boja za socializem in napredek. Objektivni pogoji sodobnega razvoja in specifičnosti posameznih držav narekuje iskanje različnih odgovorov na bistvena in praktična vprašanja boja za napredek na notranjem področju in v svetovnem merilu. Dialoga o teh razlikah, ki so objektivne in zakonite, ni bilo mogoče odlagati niti obiti. Ustvarjalna razprava o vsem tem, ki mora seveda izključevati pritikanje etiket in napade, je eden izmed nujnih pogojev, da premostimo vse tisto, kar ovira razvoj delavskega gibanja, in prispeva k razvoju socialistične misli in parkse.

Jugoslovanski komunisti to upoštevajo, zato so vedno kritično proučevali lastno prakso kot tudi izkušnje drugih in tako gradili socialistične samoupravne odnose v svoji državi. Med drugim bi tukaj omenil tudi dve marksistični postavki, ki smo ju vedno imeli

pred očmi: prvič, da je graditev socializma istovetna s procesom osvoboditve dela in delavskega razreda ter vzpostavljanja svobodnih združenj neposrednih proizvajalcev, in drugič, da je socializem vsesplošen proces in da se razredni boj bije v širokem svetovnem obsegu. Kajti dejanska osvoboditev delavskega razreda je najtesneje povezana z bojem narodov na vsem svetu za politično, ekonomsko in nacionalno osvoboditev.

(Iz govora na berlinski konferenci komunističnih in delavskih partij Evrope leta 1976)

Tone Tomšič

(Nadaljevanje s 6. strani)

lo svoje osvobodilno delo». Na zasedenem in osvobojenem ozemlju so privrženci Osvobodilne fronte na spominskih sestankih in shodih pod geslom »Maščujmo Toneta Tomšiča in padle bojovnike za osvoboditev slovenskega naroda« množično obljubljali, »da slovensko ljudstvo ne bo prej položilo orožja, dokler ne bodo zrtve maščevane in poslednji okupator iztrebljen iz naše zemlje«.

Istega dne, 22. maja, je tudi glavno poveljstvo slovenskih partizanskih čet izdalo izredno »dnevno povelje«, ki se končuje takole: »Partizani! Komandirji! Komandanti! Glavni štab slovenskih partizanskih čet odreja, naj vaša borba in kampanja v prihodnjih tednih proti fašističnim banditom nosi ime Toneta Tomšiča. Naj Tone Tomšič, posebej v vsakem partizanu, z rokami tisočih partizanov maščuje sebe in svoje mrtve tovariše ter vso prelito slovensko kri!«

Hkrati je glavno poveljstvo izdalo še odlok o ustanovitvi prvega udarnega bataljona Toneta Tomšiča, ki naj bi ga sestavljali najbolj hrabri borci predvsem iz delavskih vrst. Slovenski zbor prvega udarnega bataljona Toneta Tomšiča je bil že 14. junija 1942 v bližini Ambrusa, naslednji mesec pa je bila v Cesti nad Starim logom na Kočevskem iz tega jedra ustanovljena prva slovenska narodnoosvobodilna brigada, imenovana po Tonetu Tomšiču.

O pomenu Toneta Tomšiča za slovensko revolucionarno gibanje je Boris Kidrič ob njegovi smrti zapisal:

»Tone Tomšič sodi med osnovne tvorce svobodnega slovenskega naroda, delovnega ljudstva in delavskega razreda Slovenije. Njegovo ime je neločljivo združeno z vsemi tistimi dejanji in razvojnimi členi osvobodilne borbe, ki so vodili naš težki boj od uspeha do uspeha. Sovražnik ga je fizično uničil, preden je mogel zazreti najveličastnejše sadove svojega dela, toda njegov revolucionarni duh živi. Tone Tomšič nam je postal vzornik za vso pot, ki je še pred nami. Dovršili bomo, čemur je polagal temelje naš nepozabni tovariš Tone«.

Prejšnji teden je moški pevski zbor TABOR z Opčin slovesno proslavil desetletnico svojega plodnega delovanja. V resnici ta zbor dela že enajst let a je zaradi obnove Prosvetnega doma na Opčinah moral za eno leto odložiti svoj jubilejni koncert. Čestitamo!

Še en zapis o volitvah

Naše ljudstvo je obnovilo zaupanje v občinsko upravo

V Miljah izhaja periodični časopis »PRISMA«, ki v glavnem obravnava krajevne probleme. Objavlja tudi članke v slovenskem jeziku, kar je dokaz konkretne stvarnosti in objektivnega upoštevanja slovenske manjšinske problematike. V današnji številki je »PRISMA« objavila tudi naslednji sestavek:

Vajeni smo že, da po vsakih volitvah slišimo kako se vse stranke hvalijo o lastnih uspehih pa čeprav nam številke govorijo drugače. Po teh upravnih volitvah pa slišimo po vseh mogočih uradnih in privatnih televizijskih oddajah in časopisih napade in podtikanja na račun naprednih strank, posebno še proti KPI. S tem v zvezi pa jih najbolj zanima dokazati kako nas Slovencev sploh ni, pač po njihovem starem imperialističnem receptu. Kadar se pa KPI zavzema za naše pravice, tedaj je to izdajstvo, ker smo Slovenci in Jugoslovani — pa tudi ostali Slovani — narodi, ki jih oni morajo kolonizirati in civilizirati. Oni so v to svojo civilizatorsko poslanstvo tako zaverovani, da ne morejo sploh videti stvarnega stanja tu pri nas in čez mejo. Mogoče je to njihova zunanja taktika, da brenkajo na struno nacionalnega ponosa in slavne zgodovine s katero že sto let podražavajo malomeščanske kroge v teh krajih in v celi državi. Za vse polorimije, neuspehe, napake, sleparije in škandale v katere so se zapletli v povojnih letih, dolžijo napredne sile, dolžijo delavske organizacije, dolžijo celo nas Slovence. S svojimi mogočnimi finančnimi sredstvi prepričujejo ljudstvo, da je za krizo v Italiji kriva Sovjetska zveza in arabski svet, nerazvite države in nelojalna konkurenca Jugoslavije ali Japonske. Niti malo čuta resnosti in realnosti nimajo, da bi enkrat pogledali korajžno resničnosti v obraz ter se po njej ravnali. O domnevni slovenski nevarnosti v naših krajih smo v predvolilnem boju slišali in brali v njihovih glasilih toliko groznega, da se čudimo kako niso še ponoreli ali zbežali. Po vseh takih tridesetletnih ofenzivah, ni torej nič čudnega, da so nekateri lahkoverni ljudje nasledili takim novim borcem za »civilizacijo in pravičnost«. Letošnja predvolilna kampanja pa je bila po-

sebno ostra in draga, za njih posebno draga, če upoštevamo tako majhen uspeh. Kljub velikim stroškom in tako dobro organizirani kampanji pa je naše ljudstvo zrelo in stvarno presodilo položaj ter obnovilo zaupanje v svojo dosedanja občinsko upravo.

Pri tem pa je pomemben osebni uspeh župana Bordona, proti kateremu so se zagnali z enako sovražnostjo kot priti nam Slovincem. Prav za nas Slovence pa je izrednega pomena uspeh slovenskih kandidatov na listi Frausin rta kateri so bili izvoljeni vsi trije kandidati. To pa razen politične zrelosti naših ljudi pomeni tudi resen opomin vsem tistim, ki še danes sanjajo kako bi nas teptali in zaničevali, nam zapirali šole, sežigali knjige in kulturne domove, nas porinili v kot in nas izbrisali. Obnovljeno zaupanje volilcev v listo Frausin in pa trije izvoljeni slovenski svetovalci na tej listi je dokaz, da je dosedanja občinska uprava ubrala pravo pot, ko je pred 30. leti prevzela to dolžnost ter je v vseh teh letih dosledno vztrajala na upravljanju z ljudskimi posvetovanji, z dosledno politiko sodelovanja s sosednjima občinama, z obrambo gospodarstva in delovnih mest, z obrambo pravic slovenskega prebivalstva, z upoštevanjem šolskih, socialnih, zdravstvenih in kulturnih potreb prebivalstva. Pri vsem tem delovanju, kot pri zahtevah za rešitev vprašanja bivše ladjedelnice Sv. Roka in vojašnice na Lazaretu ter z graditvijo javnih ljudskih stanovanj, je občinska uprava preprečila tem finančnim mogotcem donosne špekulacije. Taka usmeritev in delovanje liste Frausin je dobilo priznanje tudi večjega števila slovenskih volilcev, ki so na drugih volitvah glasovali za SSK.

Taka socialna in gospodarska politika pa ni všeč tistim gospodarskim krogom, ki so se zbrali okrog KD in Liste za Milje in ki bi imeli pri vsem tem lepe dobičke, v škodo, seveda manj premožnih slojev in predvsem delavskega prebivalstva.

Ti krogi in njihovi politiki so vedno nasprotovali napredni politični usmeritvi občinske uprave, ki jo je vodila lista Frausin. Zato so zagnali tako strupeno gonjo in vrgli v tej volilni kampanji toliko svojih moči in finančnih sredstev, ter se posluževali celo laži. Zanimivo je tudi dejstvo, da je pobudnica in glavna opora liste za Milje prav PLI, kot v Trstu, torej

stranka, ki dejansko usmerja vso gospodarsko politiko v državi. To je tista stranka, ki ni mogla z vsem svojim denarjem dobiti več kot enega svetovalca. Sedaj, ko ji je prelevitev v Trstu uspela, je isto poskusila še v naši občini.

Tudi tu je uspela iztrgati KD enega PRI pa edinega svetovalca. Za nas je škoda le v tem, da je iztrgala tudi listo Frausin dva svetovalca ter enega PSI. Ti lahkoverni volilci liste Frausin in PSI, ki so se dali oslepariti s tako bogato in bleščečo volilno propagando liste za Milje, so se verjetno že skesali, če se niso pa imajo na razpolago petletno dobo, da še enkrat dobro premislijo ter da se na dejanjih prepričajo kdo je zares njihov prijatelj.

KF

Do trenutka, ko smo zaključili redakcijo današnje številke DELA, nismo prejeli goriške pošte in zato nismo mogli objaviti goriških vesti. Bralce iz goriške pokrajine prosimo za razumevanje.

Uredništvo

Nagrada «Dr. Frane Tončič»

Odbor Slovenskega visokošolskega sklada »Sergij Tončič« sporoča, da je moral občni zbor odložiti na jesen. Vendar želi seznaniti javnost z izidom natečaja za nagrado »Dr. Frane Tončič«.

V skladu z razpisom so bila pravočasno oddana naslednja dela:

1. Nadja Maganja: »Trieste 1945-1949: Nascita del movimento politico autonomo sloveno«.

2. Giorgio Qualizza: »Proverbi e detti sloveni nelle Valli del Natisone«.

3. Maria Peterlin: »Il ruolo del romanzo Senčni ples nella narrativa di Alojz Rebula«.

Komisija, ki jo določa razpis, se je sestala 6. junija 1979; ugotovila je, da vsa poslana dela odgovarjajo pogojem, ki jih postavlja razpis; da so vsa resni znanstveni prispevki; in je priznala nagrado disertaciji »Trieste 1945-1949: Nascita del movimento politico autonomo sloveno«: Nadje Maganja s to utemeljitvijo:

Študija je tehtna razprava, ki s prozorno in dokumentirano analizo skuša ustvariti tudi sintetičen pregled o zanimivem trenutku v zgodovini tržaških Slovencev; dokumentacija prinaša tevilne še neobjavljene priče.

V skladu s sedmim členom razpisa bo odbor Sklada priporočil kaki slovenski založbi v objavo nagrajeno disertacijo ter osrednji del disertacije Giorgia Qualizza o Slovenskih pregovorih in rekih v Nadiških dolinah.

PRISPEVAJTE ZA ZKLAD DELA

DELO - glasilo KPI za slovensko narodno manjšino
Direktor ALBIN ŠKERK

Ureja uredniški odbor

Odgovarja FERDI ZIDAR

Uredništvo in uprava:

Trst - Ulica Capitolina, 3

telef. 764-872, 744-047

Dopisništvo v Gorici: Ulica Locchi, 2

telef. 24.36

Poštni tekoči račun 11/7000

Letna naročnina 3.000 lir

Tisk: Tipo/Lito Stella v. Molino a Vento 72 - TS